

দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ সাধাৰণ ধাৰণাসমূহ

১. দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাসকৰণ (DRR)
২. দুৰ্যোগ সহনশীলতা
৩. উন্নততৰ পুনৰ নিৰ্মাণ (BBB)
৪. দুৰ্বলতাৰ মূল্যাংকন
৫. বিপদাশংকাৰ মানচিত্ৰাংকন
৬. প্ৰস্তুতি বনাম সঁহাৰি
৭. দুৰ্যোগ চক্ৰ (শমন, প্ৰস্তুতি, সঁহাৰি, পুনৰুদ্ধাৰ)
৮. আশংকা ব্যৱস্থাপনা
৯. সম্প্ৰদায়-ভিত্তিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা (CBDM)
১০. দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাসকৰণৰ বাবে চেন্দাই ফ্রেমৱৰ্ক (২০১৫–২০৩০)

ভাৰতীয় প্ৰতিষ্ঠানিক গাঁথনি

১১. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা আইন ২০০৫
১২. ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (NDMA)
১৩. ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনী (NDRF)
১৪. ৰাজ্যিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (SDMA's)

ভাৰতীয় প্ৰতিষ্ঠানিক গাঁথনি

১৫. জিলা দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (DDMA)
১৬. ৰাজ্যিক দুৰ্যোগ সঁহাৰি পুঁজি (SDRF)
১৭. ঘটনা সঁহাৰি প্ৰণালী (IRS)

১৮. ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ শমন পুঁজি
১৯. দুৰ্যোগ প্ৰতিৰোধী আন্তঃগাঁথনি (CDRI – মিত্ৰজোঁট)
২০. ভাৰত দুৰ্যোগ সম্পদ নেটৱৰ্ক (IDRN)
- দুৰ্যোগৰ প্ৰকাৰ
২১. হাইড্ৰ' বৰ্ষাপত-সংক্ৰান্ত দুৰ্যোগ (বানপানী, ঘূৰ্ণীবতাহ, খৰাং)
২২. ভূ-তাত্ত্বিক দুৰ্যোগ (ভূমিকম্প, ভূমিস্থলন, ছুনামি)
২৩. জৈৱিক দুৰ্যোগ (মহামাৰী, সংক্ৰামক ৰোগ)
২৪. ঔদ্যোগিক দুৰ্যোগ (ভোপাল গেছ ট্ৰেজেডি)
২৫. চিবিআৰএন বিপদাশংকা (ৰাসায়নিক, জৈৱিক, ৰেডিঅ'লজিকেল, পাৰমাণৱিক)
২৬. হিমবাহ হ্ৰদ বিস্ফোৰণজনিত বানপানী (GLOF)
২৭. নগৰীয়া বানপানী
২৮. গৰম আৰু চৈচা টো
২৯. উপকূলীয় ক্ষয়
৩০. মৰুভূমিকৰণ আৰু খৰাং

প্ৰযুক্তি আৰু দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা (DM)

৩১. আগতীয়া সতৰ্কতা প্ৰণালী (EWS)
৩২. ডপলাৰ বতৰ ৰাডাৰ নেটৱৰ্ক
৩৩. মহাকাশ-ভিত্তিক দুৰ্যোগ নিৰীক্ষণ (ইছৰোৰ উপগ্ৰহসমূহ)
৩৪. জিআইএছ মেপিং

৩৫. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাত ৰিম'ট ছেলিং
৩৬. ম'বাইল-ভিত্তিক সতৰ্কবাণী (যেনে, ঘূৰ্ণীবতাহৰ আগতীয়া সতৰ্কবাণী)
৩৭. বিপদাশংকা ভৱিষ্যদ্বাণীৰ বাবে কৃত্ৰিম বুদ্ধিমত্তা
৩৮. সমূহীয়া উৎসৰ পৰা পোৱা দুৰ্যোগৰ তথ্য
৩৯. দুৰ্যোগ সাহায্যত ড্ৰোনৰ ব্যৱহাৰ
৪০. দুৰ্যোগ যোগাযোগ নেটৱৰ্ক

বিশ্বব্যাপী কাঠামো আৰু নীতিসমূহ

৪১. হায়'গো কাৰ্যসূচী কাঠামো (২০০৫-২০১৫)
৪২. দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাসকৰণৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ কাৰ্যালয় (UNDRR)
৪৩. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সনদ “মহাকাশ আৰু বৃহৎ দুৰ্যোগ”
৪৪. জলবায়ু-জনিত দুৰ্যোগৰ সৈতে পেৰিছ চুক্তিৰ সংযোগ
৪৫. মানৱীয় সাহায্যত ফিয়েৰ মানদণ্ড
৪৬. বহনক্ষম উন্নয়নৰ লক্ষ্যসমূহ (SDG ১৩: জলবায়ু কাৰ্য ব্যৱস্থা)

বিশ্বব্যাপী কাঠামো আৰু নীতিসমূহ

৪৭. জলবায়ু অভিযোজন আৰু দুৰ্যোগৰ আশংকাৰ সংহতি
৪৮. দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাসকৰণৰ ওপৰত গোলকীয় মূল্যাংকন প্ৰতিবেদন (GAR)
৪৯. মানৱীয় সহায় আৰু দুৰ্যোগ সাহায্য (HADR)

৫০. বহুমুখী-বিপদাশংকাৰ দৃষ্টিভঙ্গী

প্ৰতিটো উপ-বিষয়ৰ বিৱৰণ (১-পৃষ্ঠাৰ)

১. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে প্ৰতিষ্ঠানিক গাঁথনি

মূল শব্দ: দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা আইন ২০০৫, ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (NDMA), ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনী (NDRF), ৰাজ্যিক দুৰ্যোগ সঁহাৰি পুঁজি (SDRF), ঘটনা সঁহাৰি প্ৰণালী (IRS)।

তথ্য/উপাত্ত

১. ভাৰত বিশ্বৰ শীৰ্ষ ৫ খন দুৰ্যোগ-প্ৰৱণ দেশৰ ভিতৰত অন্যতম (UNDRR)।
২. দেশৰ প্ৰায় ৫৮% ভূমিখণ্ড ভূমিকম্পৰ প্ৰৱণ; ১২% ভূমি বানপানীৰ প্ৰৱণ; ৫৭০০ কিমি উপকূলীয় অঞ্চল ঘূৰ্ণীবতাহৰ বাবে দুৰ্বল।
৩. ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনীত (NDRF) ১৬টা বেটালিয়ন আছে (প্ৰায় ১২,০০০ কৰ্মী), আনহাতে আমেৰিকাৰ ফেমাত ২০,০০০+ কৰ্মী আৰু ২৮ বিলিয়ন ডলাৰ বাজেট আছে।
৪. জাপানে দুৰ্যোগ প্ৰতিৰোধৰ বাবে মুঠ ঘৰুৱা উৎপাদনৰ (GDP) প্ৰায় ০.৮% খৰচ কৰে, আনহাতে ভাৰতে ০.১% তকৈও কম খৰচ কৰে।
৫. ভাৰতে গোলকীয় জলবায়ু আশংকা সূচক ২০২১ত সপ্তম স্থানত আছে (জাৰ্মানৱাচ)।
- বিশ্লেষণ: আইনগতভাৱে কাঠামো শক্তিশালী যদিও ক্ষমতা, পুঁজি, আগতীয়া সতৰ্কবাণী প্ৰচাৰ আৰু ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ প্ৰস্তুতিৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱধান আছে। সমন্বয়ৰ সমস্যা অব্যাহত আছে।

উদাহৰণ: কেৰালাৰ বানপানী (২০১৮), উৰিষ্যাৰ ঘূৰ্ণীবতাহৰ প্ৰস্তুতি (ৰাষ্ট্ৰসংঘই বিশ্বব্যাপী প্ৰশংসা কৰিছিল)।

১. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ প্ৰতিষ্ঠানিক গাঁথনি

উপসংহাৰ: ভাৰতত দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ বিকাশ হৈছে যদিও ইয়াৰ বাবে বিকেন্দ্ৰীকৰণ, প্ৰযুক্তিৰ ব্যৱহাৰ আৰু বহনক্ষম বিত্তীয় সাহায্যৰ প্ৰয়োজন।

২. নগৰীয়া বানপানী

মূল শব্দ: বেদখল, জল নিষ্কাশন, স্পঞ্জ চহৰ, বহন ক্ষমতা।

তথ্য/উপাত্ত

১. ভাৰতৰ ৭৪% চহৰ বানপানীৰ বাবে দুৰ্বল (এন.আই.ইউ.এ)।

২. বেংগালুৰুৰ বানপানীয়ে (২০২২) প্ৰতিদিনে ২২৫ কোটি টকাৰ লোকচান কৰিছিল।

৩. মুম্বাইৰ বৰষুণ (২০২১): ১২ ঘণ্টাত ২০০ মিমি+; জল নিষ্কাশন ক্ষমতা পূৰণ।

৪. চীনৰ “স্পঞ্জ চিটি” প্ৰকল্পই ২০৩০ চনৰ ভিতৰত ৮০% বৰষুণৰ পানী শোষণ কৰাৰ লক্ষ্য ৰাখিছে।

৫. নেডাৰলেণ্ডৰ “নদীৰ বাবে কোঠা” প্ৰকল্প = বিশ্বব্যাপী মানদণ্ড।

বিশ্লেষণ: দুৰ্বল নগৰ পৰিকল্পনা, বন্ধ নলা, জলাশয় হেৰুৱা। জলবায়ু পৰিৱৰ্তনে বৰষুণক

অনিয়মীয়া কৰি তুলিছে, যাৰ ফলত দুৰ্বল আন্তঃগাঁথনিৰ ওপৰত অতিৰিক্ত হেঁচা পৰিছে।

উদাহৰণ: কোচি স্পঞ্জ চহৰৰ পাইলট প্ৰকল্প; দিল্লীত যমুনাৰ বানপানী অঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ।

উপসংহাৰ: নগৰীয়া বানপানীয়ে প্ৰাকৃতিক দুৰ্ভাগ্যক নহয়, বৰঞ্চ প্ৰশাসনীয় ব্যৰ্থতাকহে

প্ৰতিফলিত কৰে—সেউজ আন্তঃগাঁথনি আৰু কঠোৰ পৰিকল্পনাই ইয়াৰ সমাধান।

৩. ভাৰতত ভূমিকম্প

মূল শব্দ: হিমালয়ৰ অভিসৰণ, প্লেট টেকটনিকছ, তৰলীকৰণ, ভূমিকম্পীয় জ'নিং।

তথ্য/উপাত্ত

১. ভাৰতৰ ৫৯% ভূমিখণ্ড ভূমিকম্পৰ প্ৰৱণ।

২. হিমালয় = ভূমিকম্পীয় মণ্ডল V, যি সৰ্বাধিক সক্ৰিয়।

৩. ২০০১ চনৰ গুজৰাটৰ ভূমিকম্পত প্ৰায় ২০,০০০ লোকৰ মৃত্যু হৈছিল; ২০১৫ চনৰ নেপালৰ ভূমিকম্পত প্ৰায় ৯,০০০ লোকৰ মৃত্যু হৈছিল।

৪. আমেৰিকা: কেলিফৰ্ণিয়াই কঠোৰ ভূমিকম্প-প্ৰতিৰোধী বিধি মানি চলে; জাপানে ভিত্তি পৃথকীকৰণ প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ কৰে।

৫. ভাৰতৰ বেছিভাগ ৰাজ্যত ৰাষ্ট্ৰীয় ভৱন বিধিৰ সৈতে মানি চলাৰ হাৰ ৩০% তকৈ কম।

বিশ্লেষণ: গাঁথনিগত দুৰ্বলতা, ভৱন বিধি মানি
নচলা, উচ্চ জনঘনত্বই দুৰ্যোগৰ আশংকা বৃদ্ধি
কৰে।

উদাহৰণ: ২০০১ চনৰ ভূজ, ২০১৫ চনৰ নেপাল,
২০২৩ চনৰ তুৰস্কৰ ভূমিকম্পৰ পৰা শিকা পাঠ।

উপসংহাৰ: দুৰ্যোগ শমনৰ বাবে বিধি প্ৰয়োগ
কৰা, পুৰণি গাঁথনিবোৰ পুনৰ নিৰ্মাণ কৰা আৰু
সম্প্ৰদায়ৰ পৰীক্ষণৰ প্ৰয়োজন।

৪. ঘূৰ্ণীবতাহ আৰু আগতীয়া সতৰ্কবাণী

মূল শব্দ: ভাৰতীয় বতৰ বিজ্ঞান বিভাগ (IMD),
উপলাৰ ৰাডাৰ, ঘূৰ্ণীবতাহ আশ্ৰয়স্থল, স্থানান্তৰ।

তথ্য/উপাত্ত

১. বিশ্বৰ প্ৰায় ৮% ঘূৰ্ণীবতাহে ভাৰতক প্ৰভাৱিত
কৰে (ভাৰতীয় বতৰ বিজ্ঞান বিভাগ)।

২. ১৯৯৯ চনৰ উৰিষ্যাৰ ছুপাৰ চাইক্ল'নত প্ৰায়
১০,০০০ লোকৰ মৃত্যু হৈছিল; ২০১৯ চনৰ
ঘূৰ্ণীবতাহ ফানিত ১০০ জনতকৈও কম লোকৰ
মৃত্যু হৈছিল (প্ৰস্তুতিৰ সফলতাক সূচায়)।

৩. ভাৰতীয় বতৰ বিজ্ঞান বিভাগে এতিয়া
আমেৰিকা/ইউৰোপৰ সৈতে সমানে ৭২-১২০
ঘণ্টা আগতীয়া সতৰ্কবাণী দিয়ে।

৪. জাপান আৰু আমেৰিকাই কৃত্ৰিম বুদ্ধিমত্তা-
ভিত্তিক ঘূৰ্ণীবতাহৰ ভৱিষ্যদ্বাণীৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট
বিনিয়োগ কৰিছে।

৫. ভাৰতত ৮০০+ ঘূৰ্ণীবতাহ আশ্ৰয়স্থল আছে;
তথাপিও উপকূলীয় অঞ্চল আৰু পশ্চিম বংগত
এতিয়াও ব্যৱধান আছে।

বিশ্লেষণ: ভাৰতীয় বতৰ বিজ্ঞান বিভাগৰ
আগতীয়া সতৰ্কবাণীয়ে ব্যাপক লোকচান হ্ৰাস
কৰিছে, কিন্তু সম্পত্তি আৰু জীৱিকাৰ ক্ষতি
এতিয়াও উচ্চ হৈ আছে।

উদাহৰণ: ফানি (২০১৯), আমফান (২০২০)।

উপসংহাৰ: ভৱিষ্যদ্বাণী এটা শক্তি; আন্তঃগাঁথনি
আৰু জীৱিকাৰ স্থিতিস্থাপকতা পৰৱৰ্তী সীমাত
আছে।

৫. “উন্নততৰ পুনৰ নিৰ্মাণ”ৰ ধাৰণা

মূল শব্দ: স্থিতিস্থাপক পুনৰুদ্ধাৰ, বহনক্ষমতা,
চেন্দাই ফ্রেমৱৰ্ক।

তথ্য/উপাত্ত

১. চেন্দাই ফ্রেমৱৰ্ক ২০১৫-২০৩০-ত মূল নীতি
হিচাপে গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

২. ভাৰতে দুৰ্যোগৰ পিছৰ পুঁজিৰ ১৫% তকৈও
কম স্থিতিস্থাপকতাৰ ওপৰত খৰচ কৰে (ৰাষ্ট্ৰীয়
দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণৰ প্ৰতিবেদন)।

৩. জাপানে দুৰ্যোগ পুনৰুদ্ধাৰ বাজেটৰ প্ৰায়
৪০% স্থিতিস্থাপক পুনৰ নিৰ্মাণত বিনিয়োগ কৰে।

৪. ২০১৮ চনৰ কেৰালাৰ বানপানী – ওপৰলৈ
উঠোৱা ঘৰ + নদীৰ অৱবাহিকা পৰিকল্পনাৰে
পুনৰ নিৰ্মাণ আংশিকভাৱে উন্নততৰ পুনৰ
নিৰ্মাণৰ এটা উদাহৰণ।

৫. ফিলিপাইনছৰ হাইয়ানৰ পিছত (২০১৩) =
ধুমুহা-প্ৰতিৰোধী বাসগৃহৰ সৈতে সফল উন্নততৰ
পুনৰ নিৰ্মাণ।

বিশ্লেষণ: ভাৰতে এতিয়াও পুৰণি মানদণ্ড অনুসৰি পুনৰ নিৰ্মাণ কৰি আছে—শিক্ষণ আওকাণ কৰিছে। আচল উন্নততৰ পুনৰ নিৰ্মাণৰ অৰ্থ হৈছে স্থিতিস্থাপক আন্তঃগাঁথনি, বহনক্ষম জীৱিকা আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিক সুৰক্ষা ব্যৱস্থা।

উদাহৰণ: কেৰালা ২০১৮; ভূজ পুনৰ নিৰ্মাণ (মিশ্ৰিত সফলতা)।

উপসংহাৰ: উন্নততৰ পুনৰ নিৰ্মাণে দুৰ্যোগক স্থিতিস্থাপকতাৰ সুযোগলৈ ৰূপান্তৰিত কৰে; ভাৰতে ইয়াক সকলো পুনৰুদ্ধাৰৰ গাঁথনিত প্ৰতিষ্ঠিত কৰিব লাগিব।

৬. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা আইন ২০০৫ – পৰ্যাপ্ততা আৰু ব্যৱধান

মূল শব্দ: সাহায্যৰ পৰা প্ৰতিৰোধলৈ দৃষ্টান্তমূলক স্থানান্তৰ, ওপৰৰ পৰা তললৈ গাঁথনি, বিকেন্দ্ৰীকৰণ।

তথ্য/উপাত্ত

১. দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা আইন ২০০৫-এ ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (NDMA), ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনী (NDRF), ৰাজ্যিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ (SDMAs)ক বিধিবদ্ধ সংস্থা হিচাপে স্থাপন কৰিছিল।

২. ভাৰতে দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাস কৰাত মুঠ ঘৰুৱা উৎপাদনৰ (GDP) কেৱল ০.৯৩% খৰচ কৰে, জাপানে প্ৰায় ০.৮% কিন্তু অধিক ফলপ্ৰসূভাৱে লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰে।

৩. ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ দুৰ্যোগৰ আশংকা হ্ৰাসকৰণৰ কাৰ্যালয়ৰ (UNDRR) মন্তব্য: ভাৰতত হোৱা দুৰ্যোগৰ ৮৫% জলবায়ু সম্পৰ্কীয়।

৪. ৩০ খনতকৈও অধিক ৰাজ্য/কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চলত ৰাজ্যিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাধিকৰণ আছে, কিন্তু ৫০% তকৈ কমৰহে পুঁজি/কাৰিকৰী মানদণ্ড আছে।

৫. আমেৰিকাৰ ফেমাৰ বাজেট প্ৰায় ২৮ বিলিয়ন ডলাৰ বনাম ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনীৰ (NDRF) পুঁজি ২৮,০০০ কোটি টকা (৩.৫ বিলিয়ন ডলাৰ)।

বিশ্লেষণ: আইনগত ভেটি শক্তিশালী কিন্তু ৰাজ্যৰ ক্ষমতা, সম্প্ৰদায়ৰ অংশগ্ৰহণ আৰু বিত্তীয় ব্যৱস্থাত ব্যৱধান আছে। সম্প্ৰদায়-চালিত হোৱাৰ সলনি অধিক কেন্দ্ৰীভূত।

উদাহৰণ: ঘূৰ্ণীবতাহৰ প্ৰস্তুতিৰ সফলতা (উৰিষ্যা); আশংকাৰ মূল্যাংকন আওকাণ কৰাৰ বাবে যোশীমঠত বিফলতা (২০২৩)।

উপসংহাৰ: দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা আইনখন জলবায়ু-জনিত দুৰ্যোগ আৰু সম্প্ৰদায়-নেতৃত্বাধীন পৰিকল্পনাৰ বাবে উন্নীতকৰণৰ প্ৰয়োজন।

৭. জলবায়ু-জনিত দুৰ্যোগ

মূল শব্দ: গৰমৰ ঢৌ, হিমবাহ হ্ৰদ বিস্ফোৰণজনিত বানপানী (GLOFs), অনিয়মীয়া বৰষুণ, সাগৰৰ জলপৃষ্ঠ বৃদ্ধি।

তথ্য/উপাত্ত

১. ২০২০ চনত ভাৰতৰ জলবায়ু দুৰ্যোগৰ ফলত ৮৭ বিলিয়ন ডলাৰৰ লোকচান হৈছিল (বিশ্ব বেংক)।

২. ২০১৫-২০২২ চনৰ ভিতৰত গৰমৰ ঢৌৰ ফলত ৩,৮১২ জন লোকৰ মৃত্যু হৈছিল (ভাৰতীয় বতৰ বিজ্ঞান বিভাগ)।

৩. হিমালয়ৰ হিমবাহ বছৰত ২০ মিটাৰকৈ পিছুৱাই গৈছে (বিশ্ব বতৰ বিজ্ঞান সংস্থা ২০২৩)।

৪. আইপিচিটি এআৰ৬: বৰ্তমানৰ গতিপথত দক্ষিণ এছিয়াই ২১০০ চনৰ ভিতৰত ২.৭° চেলচিয়াছ উষ্ণতা বৃদ্ধি দেখিব।

৫. ব্ৰিক্স – ব্ৰাজিল আৰু দক্ষিণ আফ্ৰিকা খৰাওৰ সন্মুখীন হৈছে, ৰাছিয়াত বনজুই লাগিছে, ভাৰত/চীনত বানপানী হৈছে—সাধাৰণ জলবায়ুৰ দুৰ্বলতা।

উদাহৰণ: ২০২১ চনৰ চামোলি হিমবাহ হ্ৰদ বিস্ফোৰণজনিত বানপানী (GLOF); ২০১৫ চনৰ চেমাইৰ বানপানী।

উপসংহাৰ: জলবায়ু অভিযোজন এতিয়া আৰু ঐচ্ছিক নহয়—ইয়াক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাত মূলসুঁতিলৈ অনাটো জীয়াই থকাৰ কৌশল।

৮. ভাৰতত ভূমিস্থলন

মূল শব্দ: ভঙ্গুৰ হিমালয়, অনা-বৈজ্ঞানিক নিৰ্মাণ, বৰষুণৰ ফলত হোৱা ভূমিস্থলন।

তথ্য/উপাত্ত

১. বিশ্বৰ ভূমিস্থলনৰ ১২.৬% ভাৰতত হয় (ইছৰো, ২০২২)।

২. ৬৬% ভূমিস্থলন হিমালয় আৰু উত্তৰ-পূব ভাৰতত হয়।

৩. ২০২৩ চনৰ হিমালয়ৰ বৰষুণে ২৫০ৰো অধিক ভূমিস্থলন ঘটাইছিল, যাৰ ফলত ৪০০+ লোকৰ মৃত্যু হৈছিল।

৪. আমেৰিকা/চীনা দেশে পাহাৰৰ ঢাল সুস্থিৰ কৰা প্ৰযুক্তিৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট বিনিয়োগ কৰে, ভাৰতে দুৰ্যোগৰ পিছৰ সাহায্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

৫. অৰ্থনৈতিক লোকচান: বছৰি ২০০০+ কোটি টকা।

উদাহৰণ: যোশীমঠৰ অৱনমন ২০২৩; কেদাৰনাথ ট্ৰেজেডি ২০১৩।

উপসংহাৰ: হিমালয়ৰ স্থিতিস্থাপকতাৰ বাবে কঠোৰ জ'নিং, বৈজ্ঞানিক পৰিৱেশীয় প্ৰভাৱৰ মূল্যাংকন (EIA) আৰু ঢালৰ সুস্থিৰতা অত্যাৱশ্যকীয়।

৯. সম্প্ৰদায়-ভিত্তিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা (CBDM)

মূল শব্দ: তলৰ পৰা ওপৰলৈ পৰিকল্পনা, স্থানীয় জ্ঞান, পঞ্চায়ত, স্ব-সহায়ক গোট।

তথ্য/উপাত্ত

১. ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ উন্নয়ন কাৰ্যসূচী (UNDP): সম্প্ৰদায়-ভিত্তিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাই হতাহতৰ সংখ্যা ৩০-৪০% হ্ৰাস কৰে।

২. উৰিষ্যাৰ স্ব-সহায়ক গোটৰ মহিলাসকলে ২০১৯ চনত ঘূৰ্ণীবতাহ আশ্ৰয়স্থল সফলতাৰে পৰিচালনা কৰিছিল।

৩. ভাৰতৰ ২৬ লাখ নিৰ্বাচিত মহিলা প্ৰতিনিধি সৰ্বাংগীন দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ।

৪. জাপানে বছৰেকীয়াভাৱে সম্প্ৰদায়ৰ অনুশীলনৰ ব্যৱহাৰ কৰে; ভাৰতত এতিয়াও সম্পূৰ্ণ হোৱা নাই।

৫. নেপালৰ ভূমিকম্প (২০১৫): পূৰ্বৰ সম্প্ৰদায়-ভিত্তিক দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা থকা গাঁওবোৰত মৃত্যুৰ হাৰ ৩০% কম আছিল।

উদাহৰণ: উৰিষ্যাৰ ঘূৰ্ণীবতাহ মডেল; ২০১৮ চনৰ বানপানীত কেৰালাৰ মাছমৰীয়া লোকসকল প্ৰথম সঁহাৰি হিচাপে কাম কৰিছিল।

উপসংহাৰ: সম্প্ৰদায়বোৰেই প্ৰথম সঁহাৰি জনোৱা লোক—দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা তেতিয়াহে ফলপ্ৰসূ হয় যেতিয়া কেৱল সংস্থাসমূহ নহয়, লোকসকলো সৰল হয়।

৪. আমেৰিকাৰ সেনাই মানৱীয় সহায় আৰু দুৰ্যোগ সাহায্যৰ (HADR) সামৰ্থ্যৰ বাবে বাৰ্ষিক প্ৰায় ১.৫ বিলিয়ন ডলাৰ খৰচ কৰে; ভাৰতৰ প্ৰতিৰক্ষা বাজেটে স্পষ্টভাৱে অতি কমহে ব্যয় কৰে।

৫. সংবাদ মাধ্যম: ছাইক্ল'ন ফানিৰ (২০১৯) সময়ত ছ'চিয়েল মিডিয়াই দিয়া সতৰ্কবাণীয়ে হাজাৰ হাজাৰ লোকৰ জীৱন ৰক্ষা কৰিছিল।

উদাহৰণ: “অপাৰেচন ৰাহত” (ইয়েমেন স্থানান্তৰ, ২০১৫); ২০১৩ চনত উত্তৰাখণ্ডত বায়ু সেনা।

উপসংহাৰ: ৰাজ্য, সশস্ত্ৰ বাহিনী, বেচৰকাৰী সংস্থা আৰু সংবাদ মাধ্যমৰ সমন্বয়ে নিশ্চিত কৰে যে দুৰ্যোগ মানৱীয় সংকটলৈ ৰূপান্তৰিত নহয়।

১০. সশস্ত্ৰ বাহিনী, বেচৰকাৰী সংস্থা আৰু সংবাদ মাধ্যমৰ ভূমিকা

মূল শব্দ: সামৰিক লজিষ্টিক, মানৱীয় সহায়, অসামৰিক-সামৰিক সমন্বয়, দায়বদ্ধতা।

তথ্য/উপাত্ত

১. ভাৰতীয় সশস্ত্ৰ বাহিনী হৈছে মানৱীয় সহায় আৰু দুৰ্যোগ সাহায্যৰ (HADR) মেৰুদণ্ড।

২. ৰাষ্ট্ৰীয় দুৰ্যোগ সঁহাৰি বাহিনীয়ে (NDRF) যোৱা দশকত ২০+ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সাহায্য অভিযান চলাইছিল (নেপাল ২০১৫, তুৰস্ক ২০২৩ৰ ভূমিকম্প)।

৩. ২০১৮ চনৰ কেৰালাৰ বানপানীত বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহে ৪০% সাহায্য বিতৰণত বৰঙণি আগবঢ়াইছিল।